

KRÓNIKA

HÍREINK

TUDOMÁNYOS ÜLÉSSZAKOT tartott 1974. május 8—10-e között Grazban a steiermarki „Urania” tudományos ismeretterjesztő társaság és a grazi 1. hadtestparancsnokság, Radetzky és kora címmel. A háromnapos ülészen hét előadás hangzott el. Magyarországon 1848—49-ben című előadásával Dr. Bóhm Jakab képviselte a Hadtörténelmi Levéltárt.

CSAPATMŰZEUMOT rendeznek be és feldolgozzák az alakulat történetét két helyőrségben. A kutatásokhoz, amelyek felölelik az illető alakulatok

jogelődeinek történetét is, a Hadtörténelmi Levéltár szolgáltat anyagot, a Hadtörténelmi Múzeum pedig a kiállítások berendezéséhez nyújt segítséget.

HADTÖRTÉNELMI ÉS KATONAI TÉRKÉPEK címmel — az Országos Hadtörténelmi Múzeum és a Hadtörténelmi Térképtár közös rendezésében — 1974. június 7-én kiállítás nyílt. A kiállítást Székely Tibor mérnök ezredes nyitotta meg, előreláthatólag augusztus 31-ig tekinthető meg a Hadtörténelmi Múzeumban.

* * *

HELYREIGAZÍTÁS

A HK 1974. 1. számában A Nemzetközi Történész Szövetség budapesti konferenciájának hadtörténelmi szekcióülése a második világháború történetéről (1973. szeptember 27—29.) c. anyag közreadása során, a 156. és 157. oldalakon, hozzászólásom ismertetésében tárgyi tévedések fordultak elő.

A 156. oldalon a megjelent szöveg így hangzik: „Így érthető meg Horthy ismert reakciója Bakach—Bessenyei augusztus 26-i táviratára (ebben a szövetségesek Horthy tudomására hozták, hogy Románia kiugrása után Magyarországtól is hasonló lépést várnak): vegye fel az angolszászokkal a kapcsolatot. Ez meg is történt, s az angolszász válasz »lesújtó« volt: a Szovjetunió »kikapcsolása« merő képtelenség, s Magyarország csak súlyosbítja helyzetét, ha Romániát megtámadja.”

Felszólalásomban erről a következőket mondtam:

„Még a Lakatos-kormány megalakulása előtt augusztus 26-án Horthyhoz Bernből egy üzenet érkezett. »Kérve-kérem rendelje el csapataink azonnali visszavonását hazai területünkre és ajánljon fel fegyverszünetet a szövetségeseknek. Ha más út nem áll rendelkezésre közvetítésre vállalkozom. Ez az utolsó pillanat, amikor talán lehetséges a végpusztulást elkerülni.« Ebben a távmondásban Bakach—Bessenyei nem az angolszászok üzenetét közvetítette.

Budapest két nap múlva válaszolt. Horthy Bakach—Bessenyeit felkérte, illetve megbízta, hogy az angolszászokkal felvegye az érintkezést, illetve megbeszéléseket folytasson. Az üzenetben azt is a követ tudomására adta, hogy a fegyverszüneti tárgyalásokat illetően csak nyugati szövetségesekre gondol.

A követ Horthy válaszána megérkezése után azonnal felvette az érintkezést a szövetségesekkel. Első megbeszéléseink eredményeiről Rakolczay ezredes (berni magyar katonai attasé) augusztus 29-én a következőket sürgönyözte: „B” (Bessenyei) felvette az érintkezést. Minden félreértés elkerülése végett jelenti, hogy a

fegyverszüneti tárgyalások angolszászokra való korlátozása lehetetlen. Minden kísérlet az oroszok kizárására, a tárgyalások azonnali csődjét jelenti.”

A 157. oldalon az ismertetésben a következő áll:

„... az Egyesült Államok közölte, hogy a magyar fegyverszüneti bizottság célállomása csak Moszkva lehet.”

Ismertetem szövege szerint a szeptember 5-i táviratot:

„Amerikai követ ma este átadta... kormánya alábbi táviratát... fegyverletételre vonatkozó ajánlat mindhárom fő szövetséges állam kormányához intézendő, nevezetesen a Szovjetunióhoz, Angliához és az Egyesült Államokhoz.

Amennyiben a fegyverletételre vonatkozó óhaj őszinte ... intézkedni kell egy megbízott, vagy egy bizottság kiküldésére, melyek tejhatalommal vannak felruházva a fegyverszünet megkötésére... Mihelyt a szövetségesek tudomására jut, hogy Magyarország ezt a lépést megtette, meg fogják jelölni, hogy a magyar delegáció hova menjen... hogy a szövetségesek megbízottjaival találkozzon...”

ÖLVEDI IGNÁC